

1214 - Varuh človekovih pravic

Poslanstvo predlagatelja finančnega načrta

Varuh človekovih pravic RS (Varuh) je ustanovljen z namenom varovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin v razmerju do državnih organov, organov lokalne samouprave in nosilcev javnih pooblastil. Njegova naloga je ugotavljati in preprečevati kršitve človekovih pravic in druge nepravilnosti ter odpravljati njihove posledice. Gre za varstvo na področju pravnega in korektnega ravnanja oblasti v razmerju do posameznika. Varuh je dodatno sredstvo zunaj sodnega varstva pravic posameznikov. S svojim delovanjem krepi pomen pravne države, ustavnosti in zakonitosti ter spoštovanja človekovih pravic. Varuh nima pristojnosti oblastnega odločanja in ne more sprejemati pravno obvezujočih odločitev, ki bi bile sankcionirane s sredstvi pravne prisile. Njegova dejanja in akti niso oblastne narave in z njimi ne izvaja oblasti. Posamičnih aktov ne izdaja v obliki odločbe, sodbe, sklepa ali odredbe, torej v oblikah, ki sicer poudarjajo avtoritativnost v izvajanju oblasti. Njegova naloga je ugotavljati in preprečevati kršitve človekovih pravic in druge nepravilnosti ter odpravljati njihove posledice. Leta 2017 je bil sprejet Zakon o dopolnitvah zakona o varuhu človekovih pravic (ZVarCP-B), katerega ključni namen je bil omogočiti Varuhu, da postane Nacionalna institucija za varovanje človekovih pravic s statusom A. Gre za pridobitev statusa po Pariških načelih, ki jih je sprejela Generalna skupščina Organizacije združenih narodov leta 1993. Ta načela opredeljujejo poleg obravnave posameznih pobud tudi druge naloge, zlasti ukvarjanje s splošnejšimi nalogami na področju varovanja človekovih pravic (ugotavljanje stanja, pospeševanje oz. spodbujanje, ozaveščanje, izobraževanje in drugo).

Namen novele je bil okrepiti mandat institucije Varuha, da v spremenjenih varnostnih in družbenih razmerah, s katerimi se sooča Evropa, pa tudi svet na globalni ravni, krepi svoj položaj v Republiki Sloveniji in s tem raven spoštovanja človekovih pravic, kar je tako v interesu posameznikov, kot države in družbe v celoti.

S spremembo zakona je pravno formalno sistemsko urejeno zagovorništvo otrok. S tem se je zaključil projekt Zagovornik – Glas otroka, ki ga je varuh izvajal od leta 2007. Kot notranjo organizacijsko enoto je zakon utemeljil tudi Državni preventivni mehanizem proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju, ki ga Varuh opravlja od pomladi leta 2008, po Zakonu o ratifikaciji Opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (MOPPM) (Ur. list RS - MP 20/2006, Ur. list RS. št. 114/2006) Zakon je utemeljil tudi ustanovitev Sveta za človekove pravice. Gre za posvetovalno telo varuha, ki deluje znotraj institucije Varuha, vendar po načelu strokovne avtonomije. Svet sestavljajo predsednik in 16 članic oziroma članov. Od teh je sedem članov civilne družbe, trije predstavniki znanosti, dva predstavnika vlade, zagovornik enakosti, informacijski pooblaščenec, državni zbor in državni svet pa vsak po enega člana. Svet varuha za človekove pravice je skladno z določbo 50.a člena ZVarCP začel delovati 1. junija 2018.

Poleg omenjenega je zakon s 1. 1. 2019 predvidena vzpostavitev Centra za človekove pravice. Ta bo opravljal širše naloge in ne bo obravnaval pobud. Med nalogami so zlasti promocija, informiranje, izobraževanje, usposabljanje, priprava analiz in poročil s posameznih področij spodbujanja in varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin, organiziranje posvetovanj glede uresničevanja, spodbujanja in varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin, sodelovanje s civilno družbo, sindikati in drugimi državnimi organi, dajanje splošnih informacij o vrstah in oblikah pritožb na mednarodne organe zaradi kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin, sodelovanje v mednarodnih organizacijah ter združenjih na evropski in svetovni ravni, ki delujejo na področju uresničevanja, spodbujanja in razvoja človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Pravni okvir za delo Varuha so tudi nekateri drugi zakoni, na primer: Zakon o ustavnem sodišču, Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije, Zakon o pacientovih pravicah, Zakon o obrambi, Zakon o varstvu potrošnikov, Zakon o varstvu okolja, Zakon o varstvu osebnih podatkov, Zakon o kazenskem postopku, Zakon o državnem tožilstvu, Zakon o sodiščih, Zakon o sodniški službi, Zakon o enakih možnostih žensk in moških, Zakon o nalogah in pooblastilih policije, Zakon o odvetništvu, Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij, Zakon o upravnih taksah, Zakon o tajnih podatkih, Zakon o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo, Zakon o javnih uslužbencih, Zakon o sistemu plač v javnem sektorju, Zakon o potnih listinah in Pravila službe v Slovenski vojski.

Obrazložitev predloga rebalansa proračuna Republike Slovenije za leto 2019

Delovanje predlagatelja finančnega načrta prispeva k doseganju ciljev naslednjih podprogramov, programov in politik:

- 01 - POLITIČNI SISTEM
  - 0102 - Varstvo ustavnosti, nadzor pravne države in človekovih pravic
    - 010203 - Odprava in preprečevanje kršitev človekovih pravic
    - 010206 - Izvajanje opcijskega sporazuma

Proračunski uporabniki znotraj predlagatelja finančnega načrta:

- 1214 - Varuh človekovih pravic

Proračunski uporabniki ter njihovi neposredni učinki

1214 - Varuh človekovih pravic

Oris proračunskega uporabnika

Poslanstvo Varuha je varovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin v razmerju do državnih organov, organov lokalne samouprave in nosilcev javnih pooblastil. S svojim poslovanjem, ki temelji na obravnavanju pobud, prejetih od pobudnikov, odprtih na lastno pobudo, pa tudi na podlagi obravnave širših vprašanj, ki so pomembna za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter za pravno varnost državljanov v Republiki Sloveniji, ugotavlja in preprečuje kršitve človekovih pravic in druge nepravilnosti ter predlaga ukrepe za njihovo odpravo. S svojim delovanjem krepi pomen pravne države, ustavnosti in zakonitosti ter spoštovanja človekovih pravic. Z novelo zakona iz leta 2017 je Varuh pridobil pravno podlago za vzpostavitev treh notranjih organizacijskih enot Varuha: Državni preventivni mehanizem proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (v nadaljevanju: DPM), Center za človekove pravice (Center) in Zagovorništvo otrok. Center bo začel s svojim delovanjem predvidoma v začetku leta 2019 in bo opravljal širše naloge kot so promocija, informiranje, izobraževanje, usposabljanje, priprava analiz in poročil s posameznih področij spodbujanja in varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin, organiziranje posvetovanj glede uresničevanja, spodbujanja in varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin, sodelovanje s civilno družbo, sindikati in drugimi državnimi organi, dajanje splošnih informacij o vrstah in oblikah pritožb na mednarodne organe zaradi kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin, sodelovanje v mednarodnih organizacijah ter združenjih na evropski in svetovni ravni, ki delujejo na področju uresničevanja, spodbujanja in razvoja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Z zakonom smo dobili tudi pravno podlago za delo Sveta za človekove pravice kot posvetovalnega telesa varuha, ki bo izražal pluralnost družbene skupnosti.

01 - POLITIČNI SISTEM

0102 - Varstvo ustavnosti, nadzor pravne države in človekovih pravic

010203 - Odprava in preprečevanje kršitev človekovih pravic

Opis podprograma

Varuh v okviru programa 'Politični sistem - varstvo ustavnosti, nadzor pravne države in človekovih pravic' izhaja iz namena ustanovitve institucije. ZVarCP v 1. členu določa, da se za varovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin v razmerju do državnih organov, organov lokalne samouprave in nosilcev javnih pooblastil s tem zakonom ustanovi Varuh ter določijo njegove pristojnosti in pooblastila. Njegova naloga je preprečevati in ugotavljati kršitve človekovih pravic in druge nepravilnosti ter odpravljati njihove posledice. Temu načelu sledi vrsta rešitev glede načina dela Varuha. Vsakdo, ki meni, da so mu z aktom ali dejanjem državnega organa, organa lokalne samouprave ali nosilca javnih pooblastil kršene človekove pravice ali temeljne svoboščine, lahko da pobudo za začetek postopka pri Varuhu. Varuh lahko začne postopek tudi na lastno pobudo, lahko obravnava tudi širša vprašanja, ki so pomembna za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter za pravno varnost državljanov in drugih oseb, ki prebivajo v Republiki Sloveniji. Ob pogojih, ki jih določa Zakon o ustavnem sodišču (23. člen ZUstS), lahko Varuh pri Ustavnem sodišču RS začne postopek za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil, če meni, da predpis ali splošni akt, izdan za izvrševanje javnih pooblastil, nedopustno posega v človekove pravice ali temeljne svoboščine. Na podlagi 50. člena ZUstS lahko ob pogojih, ki jih določa ta zakon, vloži ustavno pritožbo v zvezi s posamično zadevo, ki jo obravnava. Varuh se pri svojem delu ravna po določilih ustave in mednarodnih pravnih aktov o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah. Pri svojih intervencijah se lahko sklicuje tudi na načela pravičnosti in dobrega upravljanja. Varuh je pri svojem delu neodvisen in samostojen. Sredstva za delo Varuha določi državni zbor v državnem proračunu. Državni organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil morajo Varuhu na njegovo zahtevo zagotoviti vse podatke in informacije iz njihove pristojnosti ne glede na stopnjo zaupnosti in mu omogočiti izvedbo preiskave. Varuh lahko naslovi organom predloge, mnenja, kritike ali priporočila, ki so jih ti dolžni obravnavati in nanje odgovoriti v roku, ki ga določi varuh. Varuh se pri svojem delu ravna po določilih Ustave RS in mednarodnih pravnih aktov o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah. Postopek pri Varuhu je zaupen. O svojih ugotovitvah in ukrepih varuh obvešča javnost in državni zbor. Postopek pri Varuhu je neformalen in za stranke brezplačen. Varuh poroča državnemu zboru z rednimi ali posebnimi poročili o svojem delu, ugotovitvah o stopnji spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter o pravni varnosti državljanov v Republiki Sloveniji. Letno poročilo mora predložiti najkasneje do 30. septembra za preteklo

leto. Posebna poročila lahko varuh naslovi pristojnemu delovnemu telesu državnega zbora ali neposredno državnemu zboru. Varuh lahko daje državnemu zboru in vladi pobude za spremembe zakonov in drugih pravnih aktov iz njune pristojnosti. Varuh lahko daje državnim organom, zavodom in organizacijam, ki izvajajo javna pooblastila, predloge za izboljšanje njihovega poslovanja in ravnanja s strankami. V zvezi s svojim delom ima varuh pravico vpogleda v podatke in dokumente iz pristojnosti državnih organov. Predpisi o varovanju tajnosti podatkov obvezujejo varuha, njegove namestnike in uslužbence.

1214-11-0001 - Odprava in preprečevanje kršitev ČP

Opis ukrepa

Varuh varuje posameznika v stikih z državnimi organi, organi lokalne samouprave in nosilci javnih pooblastil ter nadzira njihovo delovanje. Gre za varstvo na področju pravnega in korektnega ravnanja oblasti v razmerju do posameznika. Varuh nima pristojnosti oblastnega odločanja in ne more sprejemati pravno obveznih odločitev, ki bi bile sankcionirane s sredstvi pravne prisile. Njegova dejanja in akti niso oblastne narave in z njimi ne izvaja oblasti. Posamičnih aktov ne izdaja v obliki odločbe, sodbe, sklepa ali odredbe, torej v oblikah, ki sicer poudarjajo avtoritativnost v izvajanju oblasti. Varuh je dodatno sredstvo zunaj sodnega varstva pravic posameznikov. Bil je ustanovljen z namenom varovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin v razmerju do državnih organov, organov lokalne samouprave in nosilcev javnih pooblastil. Predstavlja pomemben element za vzpostavljanje ravnovesja med posameznimi vejami oblasti. Njegova naloga je ugotavljati in preprečevati kršitve človekovih pravic in druge nepravilnosti ter odpravljati njihove posledice. To počne po eni strani z obravnavo posamezne prijave zatrjevanega kršenja človekove pravice posameznika, po drugi strani pa opravlja naloge promocijske in preventivne narave. Prvo pomeni odpravljanje konkretne kršitve, drugo pa prispeva k preprečevanju bodočih kršitev. Pogosto se oboje prepletata. Odločilnega pomena je, da je Varuh lahko dostopen vsakomur, ki se želi obrniti nanj. Temu načelu sledi vrsta rešitev glede načina dela Varuha.

Izhodišča in kazalci na katerih temeljijo izračuni in ocene pravic porabe

Neposredni učinki

C4110 - Učinkovito in uspešno reševanje prejetih pobud

Prispeva k rezultatu: C5798 - Mnenja, predlogi in priporočila Varuha človekovih pravic

Z učinkovito in uspešno obravnavo pobud Varuh skuša na posameznih podpodročjih sistemsko reševati problematiko. Učinki izvajanja poslanstva Varuha se kažejo na eni strani skozi zmanjševanje pripada pobud na posameznem podpodročju, tj. odpravi kršitev, na drugi strani oz. posameznem podpodročju pa skozi povečanje pripada tj. odkrivanju kršitev. Ozaveščanje javnosti in obveščanje o človekovih pravicah izvaja Varuh z izdajo publikacij (letnega poročila - slovenske in angleške izdaje, posebnih poročil, biltenov, zloženek ipd.), izvedbo tiskovnih konferenc, objavami na spletni strani in drugimi aktivnostmi.

Kazalniki

ID	KAZALNIK	VIR ME	IZH. LETO	IZH. VREDNOST	LETO	Dos. VREDNOST	Cil. VREDNOST
I05925	Odstotek zmanjšanja pobud na posameznem podpodročju	%znižanja	2010	0,00	2011	5,00	
					2012	5,00	5,00
					2013	5,00	5,00
					2014	5,00	5,00
					2015	5,00	5,00
					2016	5,00	5,00
					2017	5,00	5,00
					2018	0,00	5,00
					2019	0,00	5,00
I05979	Odstotek povečanja pobud na posameznem podpodročju	% povečanje	2010	0,00	2011	5,00	
					2012	5,00	5,00
					2013	5,00	5,00
					2014	5,00	5,00
					2015	5,00	5,00
					2016	5,00	5,00
					2017	5,00	5,00
					2018	0,00	5,00
					2019	0,00	5,00
I05981	Število izdanih publikacij	Število	2010	4,00	2011	7,00	
					2012	5,00	5,00
					2013	4,00	3,00
					2014	5,00	3,00
					2015	4,00	3,00
					2016	3,00	3,00
					2017	3,00	3,00
					2018	0,00	3,00
					2019	0,00	3,00

C5831 - Vzpostavitev mreže usposobljenih zagovornikov po celotni Sloveniji

Prispeva k rezultatu: C5798 - Mnenja, predlogi in priporočila Varuha človekovih pravic
Opis cilja

Kazalniki

ID	KAZALNIK	VIR	ME	IZH. LETO	IZH. VREDNOST	LETO	Dos. VREDNOST	Cil. VREDNOST
105996	Število usposobljenih zagovornikov		Število	2010	75,00	2011	80,00	
						2012	78,00	135,00
						2013	78,00	110,00
						2014	88,00	80,00
						2015	58,00	80,00
						2016	71,00	80,00
						2017	61,00	80,00
						2018	0,00	70,00
						2019	0,00	80,00

Vhodni kazalniki

ID	VHODNI KAZALNIK	ME	LETO	VREDNOST
IK400000	Število zaposlenih pri neposrednem PU	Število	2019	55,00

Pravne podlage

ID	NAZIV
ZVarCP	Zakon o varuhu človekovih pravic (ZVarCP)

1214-11-S001 - Investicije Varuha človekovih pravic

Opis skupine projektov

Gre za projekt investicijskih nakupov za zagotavljanje optimalnih delovnih pogojev.

Neposredni učinki

C4111 - Zagotavljanje optimalnih delovnih pogojev

Prispeva k rezultatu: C5798 - Mnenja, predlogi in priporočila Varuha človekovih pravic
Opis cilja

Kazalniki

ID	KAZALNIK	VIR	ME	IZH. LETO	IZH. VREDNOST	LETO	Dos. VREDNOST	Cil. VREDNOST
106787	Izvedba predvidenih investicij		%	2010	100,00	2011	50,00	
						2012	90,46	100,00
						2013	100,00	100,00
						2014	100,00	100,00
						2015	100,00	100,00
						2016	100,00	100,00
						2017	100,00	100,00
						2018	0,00	100,00
						2019	0,00	100,00

01 - POLITIČNI SISTEM

0102 - Varstvo ustavnosti, nadzor pravne države in človekovih pravic

010206 - Izvajanje opcijskega sporazuma

Opis podprograma

Podprogram je namenjen izvajanju Zakona o ratifikaciji Opcijskega protokola h konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju. Z ratifikacijo tega protokola se je Slovenija zavezala k vzpostavitvi neodvisnega državnega preventivnega mehanizma (DPM) proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju. Izvajanje Opcijskega protokola oz. nalog DPM, opravlja Varuh od pomladi leta 2008. Kot je določeno z Opcijskim protokolom pristojnosti in naloge Državnega preventivnega mehanizma po opcijskem protokolu, skladno s 17. členom, izvršuje Varuh, v dogovoru z njim pa tudi nevladne organizacije, registrirane v Republiki Sloveniji ter

organizacije, ki so pridobile status humanitarne organizacije v Republiki Sloveniji.

DPM s svojim delovanjem, ki temelji na rednih obiskih na krajih odvzema prostosti, predstavlja izvensodno preventivno sredstvo na področju varstva oseb, ki jim je bila odvzeta prostost, pred mučenjem in drugimi oblikami okrutnega, nečloveškega ali poniževalnega ravnanja ali kaznovanja. Priporočila DPM, ki temeljijo na ugotovitvah obiska posamezne ustanove, predstavljajo bistven del samega obiska. Za uresničitev priporočil za izboljšanje razmer in ravnanje z osebami, ki jim je bila odvzeta prostost oziroma za preprečitev mučenja in drugih oblik okrutnega, nečloveškega, poniževalnega ravnanja ali kaznovanja, nima posebnih (izvršilnih) sredstev. Njegova največja moč je le v moči argumenta, torej v dobri argumentaciji, utemeljitvi podanih priporočil. Uresničevanje priporočil DPM je sicer zaveza same države pogodbenice opcijskega protokola. Po določbi 22. člena Opcijskega protokola so namreč pristojni organi države pogodbenice dolžni obravnavati priporočila DPM in z njim vzpostaviti dialog o mogočih ukrepih za izvršitev priporočil. Ne izpolnitev kakšnega od danih priporočil zato ne more veljati za neuspeh DPM. Seveda pa je prav, da DPM v dialogu s pristojnimi državnimi organi (ta mora biti stalen) vztraja na izvršitvi danih priporočil in na njih stalno opozarja, dokler se ne izvršijo, pri uresnitvi priporočil lahko nudi tudi potrebno pomoč.

Z načrtovano višino proračunskih sredstev za leti 2018 in 2019 na tem podprogramu želimo prikazati dejansko potrebo sredstev za izvajanje nalog in pooblastil Varuha kot DPM.

1214-11-0003 - Izvajanje nalog in pooblastil DPM

Opis ukrepa

Državni preventivni mehanizem (DPM) predstavlja dopolnitev Konvencije proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju. Ukrep je namenjen izvajanju Zakona o ratifikaciji Opcijskega protokola h konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju. Z ratifikacijo tega protokola se je Slovenija zavezala k vzpostavitvi neodvisnega državnega preventivnega mehanizma proti mučenju. Kot je določeno z Opcijskim protokolom pristojnosti in naloge državnega preventivnega mehanizma po opcijskem protokolu, skladno s 17. členom, izvršuje Varuh, v dogovoru z njim pa tudi nevladne organizacije, registrirane v Republiki Sloveniji ter organizacije, ki so pridobile status humanitarne organizacije v Republiki Sloveniji.

Izhodišča in kazalci na katerih temeljijo izračuni in ocene pravic porabe

Neposredni učinki

C4223 - Izvajanje rednega nadzora in varstva oseb, na mestih, kjer jim je bila odvzeta prostost

Prispeva k rezultatu: C5798 - Mnenja, predlogi in priporočila Varuha človekovih pravic DPM v Sloveniji ob vsakem obisku pripravi izčrpno poročilo o svojih ugotovitvah o obiskani ustanovi. To poročilo vsebuje tudi predloge in priporočila za odpravo ugotovljenih nepravilnosti in za izboljšanje stanja, vključno z ukrepi za zmanjšanje možnosti nepravilnega ravnanja v prihodnje.

Kazalniki

ID	KAZALNIK	VIR	ME	IZH. LETO	IZH. VREDNOST	LETO	Dos. VREDNOST	Cil. VREDNOST
I04742	Število opravljenih obiskov		Število	2010	41,00	2011	46,00	
						2012	46,00	45,00
						2013	48,00	45,00
						2014	43,00	45,00
						2015	67,00	60,00
						2016	80,00	60,00
						2017	80,00	60,00
						2018	0,00	60,00
						2019	0,00	60,00

Pravne podlage

ID	NAZIV
	MOPPM Zakon o ratifikaciji Opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (MOPPM)